

Kvóty: účinný, přesto odmítaný nástroj pro vyšší účast žen v politice

Jana Smiggels Kavková, M.A.
PS PČR, 20. listopadu 2012

FÓRUM **50 %**

Příčiny nízkého počtu žen v politice

- **Individuální bariéry** - přetrvávající patriarchální model rodiny, odlišná (sebe)hodnocení žen a mužů, odlišné pojetí moci
- **Společenské bariéry** - přetrvává tradiční pojetí rolí žen a mužů, ženy se v menší míře zajímají o politiku, chybí ženské vzory, odlišná výchova dívek a chlapců
- **Institucionální bariéry** - mechanismus fungování politických stran, volební systém, způsob nominace kandidátů/tek, ne/existence pozitivních opatření, ne/existence ženské frakce ve straně...

Ženy v českých politických stranách

- Na **základní úrovni** členů/nek stran je počet žen poměrně vysoký **30 - 52 % žen** (členek strany)
- Na nejvyšších stranických postech – ve **vedení stran** je žen **v průměru 25 %** (parlamentní strany)
- Se zvyšující se pozicí ve straně se počet žen snižuje, „**skleněný strop**“, ženy se jen obtížně prosazují do nejužšího vedení stran
- **Výsledek** – ženy mají minimální možnost ovlivňovat důležitá rozhodnutí ve stranách např. sestavování kandidátek, přijímání pozitivních opatření, financování ženských frakcí

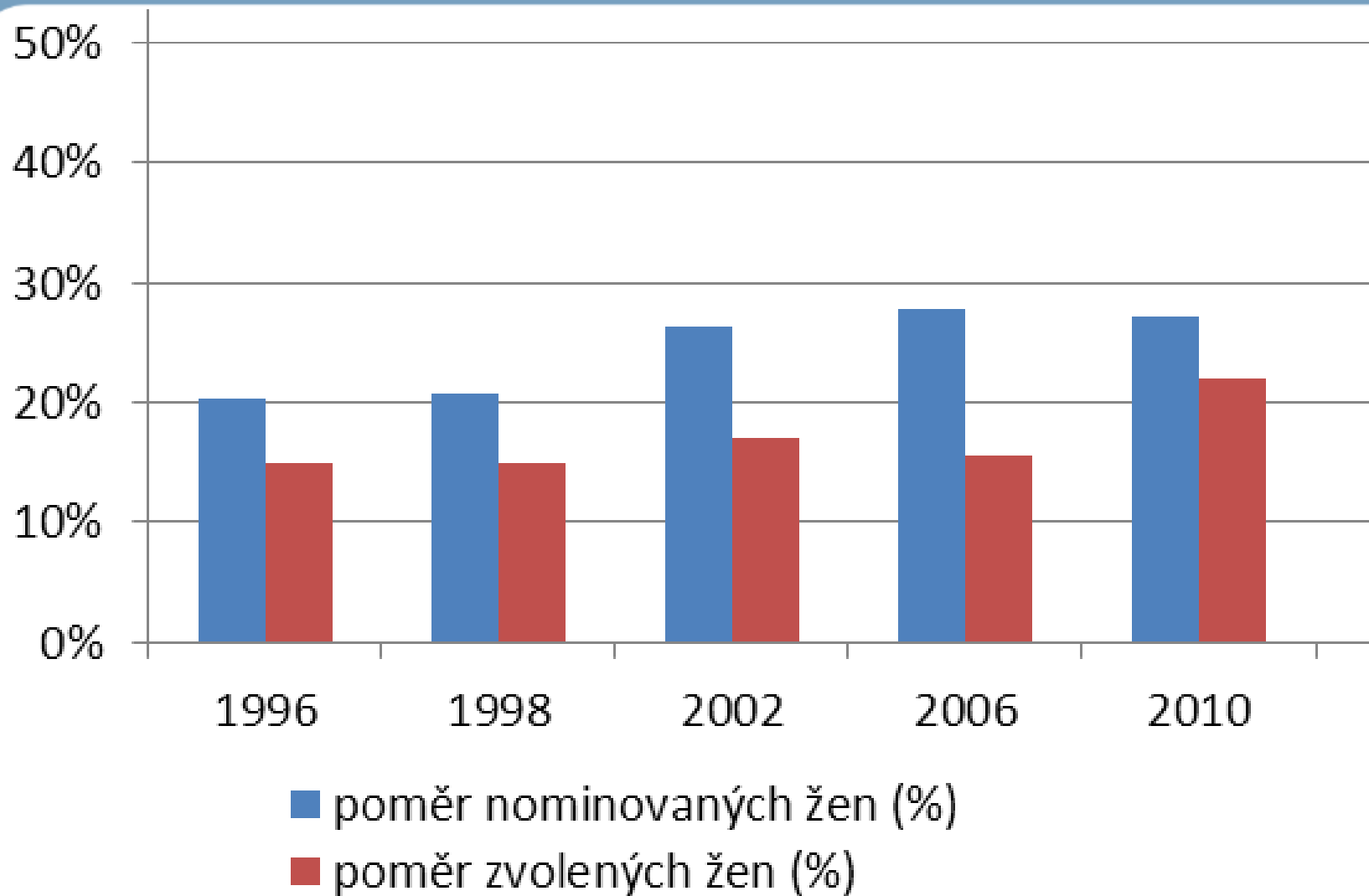

Představa přirozeného vývoje

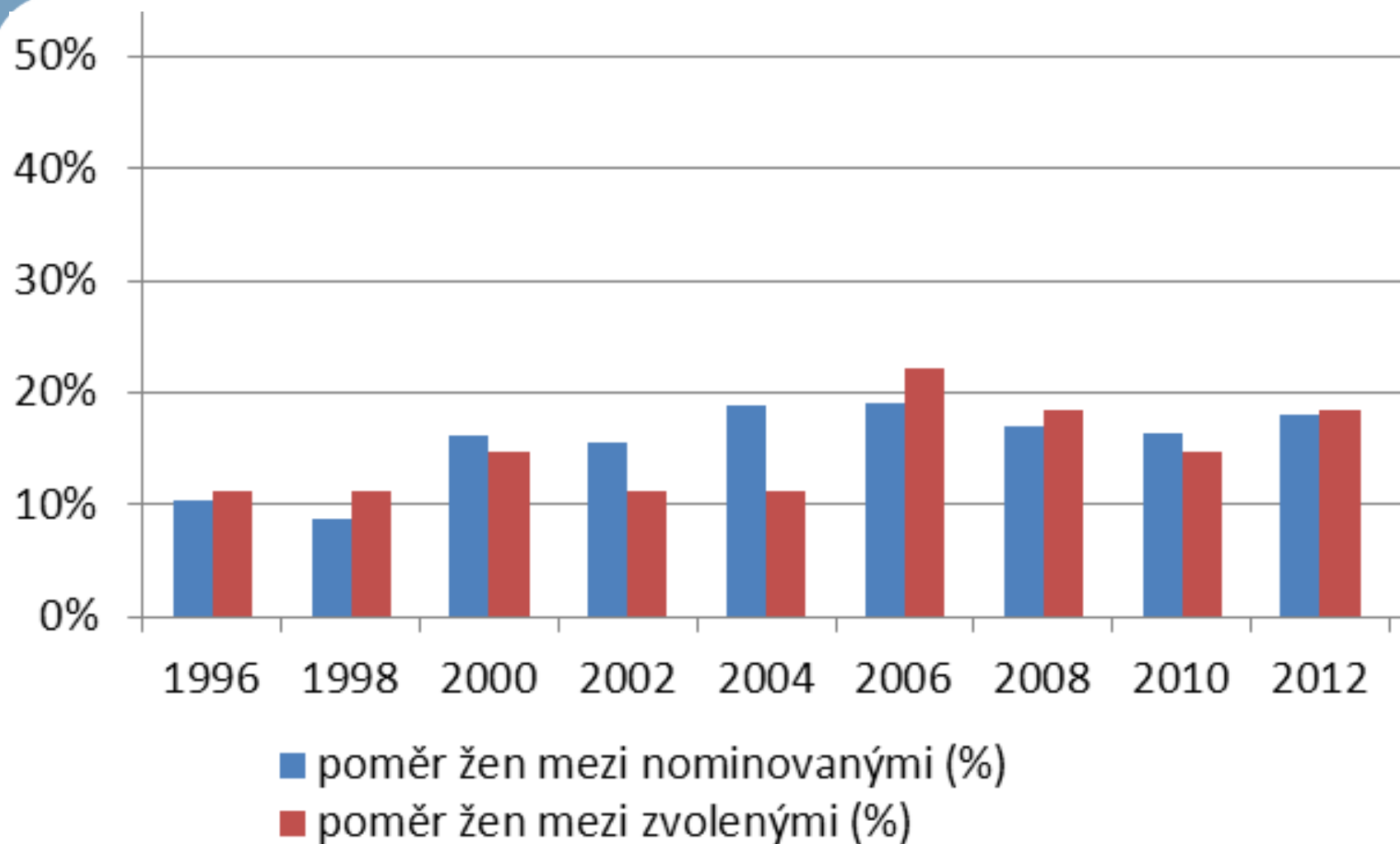
- Často je uváděn argument, že nízké zastoupení žen v politice není potřeba řešit, jelikož k jeho zvýšení dojde tzv. **přirozeným vývojem**.
- Takové pojetí však **předpokládá, že se zastoupení žen bude po každých volbách na všech úrovních zvyšovat**.
- Při současném vývoji by vyrovnávání trvalo zhruba 150 až 200 let.
- Navíc **v české politice ani nelze vysledovat jasný trend** vývoje zastoupení žen (chování voličů/ek nelze přesně předvídat), **jak ukazují i následující grafy**.

Vývoj zastoupení žen mezi nominovanými a zvolenými do Poslanecké sněmovny PČR

Vývoj zastoupení žen mezi nominovanými a zvolenými do Senátu PČR

Pozitivní opatření

- **Kvantitativní: kvóty**
 - cílem kvót je **vyrovnat systémové znevýhodnění** určité sociální skupiny
 - slouží k **odstranění** existující **diskriminace**
 - jsou efektivním a systémově nenákladným nástrojem
- **Podpůrná:**
 - školení pro ženy, osvětové kampaně, databáze expertek, zviditelňování žen, mentoring, síťování...

Co si myslí česká veřejnost o kvótách?

Výzkum CVVM 2009

- Zavedení kvót pro volené funkce, tzv. **vyhrazená křesla**, podporuje **47 %** dotázaných.
- Pro proměnu mechanismů **sestavování kandidátních listin** je **58 %** dotázaných.

Vhodnost zavedení kvót na křesla

	vhodné	nevhodné
muži	36 %	42 %
ženy	58 %	26 %

Vhodnost změny systému sestavování kandidátních listin

	vhodné	nevhodné
muži	51 %	34 %
ženy	63 %	16 %

Typy kvót

- **Zákonné/legislativní:** povinné pro všechny politické strany, ukotveny buď
 - v **ústavě** (23 zemí, např. Francie, Srbsko)
 - ve **volebním zákoně** (60 zemí, např. Belgie, Slovinsko, Španělsko)
- **Vnitrostranické:** dobrovolné, rozhodují o nich jednotlivé politické strany
 - fungují v 50 zemích

Typy kvót

- Vztahují se **k výsledku**:
 - tzv. vyhrazená křesla
 - předem určují **počet mandátů pro ženy a muže**
 - méně obvyklé, celkem 21 zemí (Rwanda, Egypt)
- Vztahují se **ke startovním podmínkám**:
 - kvóty na kandidátní listiny (celkem 37 zemí)
 - určují **podíl žen a mužů na kandidátních listinách**

Typy kvót

- **Jednoduché:**
 - stanovují **minimální zastoupení žen/mužů**
 - např. 35 % míst na kandidátní listině určeno pro ženy/muže (Polsko)
- **Dvojité:**
 - stanovují **nejen podíl žen/mužů, ale i jejich pořadí**
 - např. v každé trojici jedna žena, pravidelně se střídají muži a ženy (tzv. zipový systém)

Kvóty:

způsob formulace, flexibilita

Genderově neutrální kvóty: stanovují zastoupení obou pohlaví (např. Strana zelených)

Dočasné: po překročení určité minimální hranice zrušeny (např. Dánsko)

Možnost zvyšovat či snižovat kvótu (např. Belgie, Slovinsko)

Vymahatelnost kvót

- **Problém s nedodržováním kvót** ze strany politických stran
- **Řešení: zavedení sankcí**
 - **finanční sankce:** pokuta za porušení pravidla, zkrácení či odebrání státních příspěvků (Francie)
 - **zamítnutí registrace** kandidátních listin do voleb (Polsko)

Nastavení minimální hranice

Tzv. kritická hranice: 30 %

- dosažení této hranice je **nezbytně nutné pro prosazení zájmů** jakékoliv sociální skupiny.

Paritní práh: od 40 %

- od této hranice je zastoupení obou skupin **vyrovnané**

Stranické kvóty v České republice

- Jediná strana uplatňující kvóty pro kandidátní listiny i pro orgány strany: **Strana zelených**
 - v každé trojici kandidujících musí být jedna osoba opačného pohlaví (zakotveno ve stanovách)
- **ČSSD**: kvóta pro orgány strany ve výši 25 %
- **KSČM**: nepovinné doporučení, ale téměř všechny kraje ho dodržují
 - do třetího místa by měla být alespoň jedna žena

Legislativní kvóty v ČR

- bývalý ministr pro lidská práva a menšiny **Michael Kocáb**: iniciace vzniku **novely volebního zákona zavádějící kvóty**
- vypracovalo **Ministerstvo vnitra ČR**
- vztahovala se na volby do Sněmovny, krajů a hl.m. Prahy
- **minimálně 30 %** žen či mužů na kandidátních listinách + **na prvních dvou místech muž a žena**
- sankce za nedodržení: **odmítnutí registrace listiny**

Děkuji za pozornost.

Jana Smiggels Kavková

kavkova@padesatprocent.cz
www.padesatprocent.cz

